

FØDEVARESikkerhed OG EU-RETten

Danske aviser har i det sidste års tid haft mange artikler om problemer med sikkerheden omkring vore fødevarer. Danmark er imidlertid ikke det eneste land, der har oplevet sådanne problemer. Eksempelvis blev Belgien ramt af en hel række skandaler omkring årtusindskiftet – blandt andet viste det sig, at foder til husdyr indeholdt den ekstremt farlige miljøgift dioxin, således at der var risiko for, at mennesker ved indtagelse af fødevarer baseret på dyrene ville blive forgiftede. Heldigvis har belgierne en god humoristisk sans, så i en periode blev udtrykket *bon appétit* (velbekomme) erstattet af *bonne chance* (held og lykke), når man satte sig til bords!

De mange fødevareskandaler er ikke gået ubemærkede hen i EU-systemet. Tværtimod er fødevarer sikkerhed blevet stærkt opprioriteret. Dette er formentlig tydeligst kommet til udtryk gennem oprettelsen af Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA) i 2002 med sæde i Parma i Italien. Samtidig er der opbygget et betragteligt system, som dels skal sørge for, at vore fødevarer så vidt muligt er sikre, dels skal gøre det muligt at skride hurtigt og effektivt ind, hvis det viser sig, at farlige fødevarer alligevel er blevet sendt på markedet.

OVERHOLDELSE AF PRODUKTKRAV

På en række områder har EU fastlagt præcise produktkrav, som skal sikre, at fødevarerne ikke udgør en sundhedsrisiko. Eksempelvis fastlægger rådsforordning nr. 315/93 af 8. februar 1993 om fællesskabsprocedurer for forurenende stoffer i levnedsmidler regler om fastsættelse af maksimumtolerancer for visse "forurenende stoffer" i fødevarer. Andre

eksempler er Europa-Parlamentets og Rådets forordning nr. 396/2005 om maksimalgrænseværdier for pesticidrester i eller på vegetabiliske og animalske fødevarer og foderstoffer og hele det omfattende regelværk, som gælder på området for kogalskab (BSE). Mange af disse regler indebærer, at producenterne selv skal fremlægge dokumentation for, at fødevarerne opfylder de fastlagte produktkrav.

Bekendtgørelse om autorisation og registrering af fødevarer virksomheder samt egenkontrol (Bkg. 1354/2005), der gennemfører en række EU-direktiver, stiller krav om, at fødevarer virksomheder skal udføre "egenkontrol, der sikrer og dokumenterer, at fødevarerne, materialer og genstande bestemt til kontakt med fødevarer" opfylder fødevarer lovgivningen. Hvor der som led i denne egenkontrol udtages prøver til analyse, skal der anvendes et anerkendt laboratorium.

SPORBARHED

Selv hvis alle rimelige foranstaltninger bliver taget med henblik på at sikre, at en markedsført fødevarer er sikker, kan det aldrig helt undgås, at et farligt produkt alligevel smutter gennem sikkerhedsforanstaltningerne. I sådanne situationer bliver det nødvendigt at fjerne produktet fra markedet. Dette er imidlertid lettere sagt end gjort. En moderne fødevarer er jo ofte sammensat af en lang række ingredienser, og hidrører faren fra en enkelt af disse ingredienser, kan det vel tænkes, at mange andre fødevarer, hvor samme ingrediens er anvendt, tilsvarende er farlige at indtage.

I begyndelsen af 2005 blev det opdaget, at visse færdigretter indeholdt det syntetiske farvestof "Sudan red 1", som menes at være kræftfremkaldende. Det viste sig, at det farlige farvestof var blevet tilsat chilipulver, som var blevet brugt i en Worcester sovs produceret af et britisk firma. Sovsen var blevet brugt i en lang række færdigretter, og opdagelsen førte til tilbagekaldelse af mere end 500 produkter i næsten 20 lande.

En høj fødevarer sikkerhed indebærer med andre ord, at farlige produkter kan trækkes tilbage fra markedet, hvilket igen indebærer, at det skal være muligt at spore alle ingredienser i fødevarerne tilbage til deres oprindelse (og derfra videre ud i alle de produkter, hvori ingrediensen har været brugt). Viser det sig, at en ko har lidt af kogalskab (BSE), eller at en kylling er blevet fodret med dioxinholdigt foder, skal det være muligt at finde frem til alle de fødevarer produkter, hvori dele af kræbet er blevet anvendt.

I dag stiller forordning 178/2002 krav om, at alle fødevarer kan spores. Artikel 18, stykke 1, fastslår således: "Sporbarheden skal i alle produktions-, tilvirknings- og distributionsled sikres for fødevarer, foder og dyr, der anvendes i fødevarer produktionen, samt for ethvert andet stof, der er bestemt til, eller som kan forventes at blive tilsat en fødevarer eller et foder."

Opfyldelsen af kravet om sporbarhed påhviler lederne af fødevarer- og foderstof virksomheder i EU. De skal således være i stand til at

forebygge konkret forestående terrorhandlinger eller anden alvorlig kriminalitet.

3. Der foreslås ændringer i tv-overvågningsloven gennem indsættelse af bestemmelser, hvorefter politiet kan henstille, at lovens muligheder for overvågning udnyttes, samt stille krav til den tekniske kvalitet af samt opbevaring af optagelser på videobånd, film eller lignende. Omfanget af adgangen til sådan overvågning foreslås ikke udvidet.

4. Der foreslås indsat nye regler i luftfartsloven om luftfartsselskabers pligt til at registrere og opbevare oplysninger om besætningsmedlemmer og passagerer på luftfartøjer, der ankommer til eller afgår fra Danmark. Oplysningerne skal på begæring udleveres til Politiets Efterretningstjeneste til brug for forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

FORPLIGTELSE FOR TELEUDBYDERNE

L 219 retter sig navnlig mod teleudbydere og pålægger disse at indrette deres udstyr og systemer, så der kan foretages fremadrettede indgreb i meddelelshemmeligheden og teleobservation. Politiets anmodning om oplys-

ninger skal behandles straks. Alle udbydere af telenet eller teletjenester skal registreres hos Rigspolitiet. Udbydere skal endvidere opdatere databaser om et nummers bruger og operatør samt udlevere abonnementsoplysninger på begæring af politiet. Endelig får politiet mulighed for i særlige situationer at anvende udstyr, der kan forstyrre eller afbryde radio- og telekommunikation mv.

Antiterrorpakken blev førstebehandlet i Folketinget den 18. april 2006.

ENSARTET INDDRIVELSE

Skatteministeren har som led i opbygningen af "Ét Fælles Inddrivelsessystem" fremsat L 209, som er et led i opfølgningen på, at al inddrivelse af gæld til det offentlige som en del af om kommunalreformen blev samlet under Skatteministeriet pr. 1. november 2005.

Det foreslås, at alle fordringer bortset fra bøder, der overgives til inddrivelse hos inddrivelsesmyndigheden, skal forrentes med en rente svarende til rentelovens, ligesom reglerne om gebyrer på inddrivelsesområdet foreslås harmoniseret – på et noget højere niveau end det, der følger af rentelovens regler om formueretlige krav. Det foreslås

endvidere, at der fastsættes objektiverede og harmoniserede kriterier for, i hvilken rækkefølge fordringer under inddrivelse dækkes (dækningsrækkefølgen).

Endelig foreslås det, at statens regreskrav mod skadevolderen efter lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser kan inddrives ved lønindeholdelse eller ved, at restanceinddrivelsesmyndigheden foretager udlæg.

Lovforslaget vil blive fulgt op af forslag om yderligere harmoniseringer/forenklinger af reglerne for inddrivelse af gæld til det offentlige og samling af reglerne i en samlet lov med henblik på at realisere regeringens målsætning om, at der skal gælde ét fælles regelsæt for alle krav under inddrivelse.

DIGITAL SKIBSREGISTRERING

I delvis sammenhæng med justitsministerens lovforslag L 199 om digital tinglysning har økonomi- og erhvervsministeren fremsat L 196 om digital skibsregistrering samt om pant og udlæg mv. i fiskerettigheder. Den del af forslaget, der vedrører digital registrering, har sammenhæng med L 199, og der henvises herom til Henrik Høpnens artikel i sidste nummer af Advokaten.

Forslaget om pant i fiskerettigheder går ud på, at pant i et fiskefartøj, der er registreret i skibsregistret, automatisk vil komme til at omfatte fiskerirettigheder, som er tilknyttet det pågældende skib. Skibspanthaveren skal således ikke længere foretage en særskilt sikring af en panteret i rettighederne. Baggrunden for forslaget er, at der i fiskerilovgivning er indført mulighed for, at ejeren af et fiskeskib direkte kan sælge – og dermed også pantsætte – visse fiskerirettigheder, der er gjort omsættelige. Sådanne rettigheder repræsenterer store værdier og udgør en væsentlig del af et fiskeskibs indtjeningssevne.

En række fødevareskandaler har fået EU til at opprioritere sikkerheden på området, og i dag hviler der med en række krav til bl.a. sporbarhed en ganske tung administrativ byrde på virksomhederne.

identificere, hvorfra de har fået leveret en fødevare, et foder, et dyr eller ethvert stof, der måtte blive tilsat en fødevare eller et foder. Tilsvarende skal de etablere systemer og procedurer, som gør dem i stand til at identificere de øvrige virksomheder, hvortil deres produkter er blevet leveret. De er endvidere forpligtede til at sørge for, at ethvert foder og enhver fødevare, der markedsføres i EU, er forsynet med et mærke eller anden form for identifikation, som vil lette sporbarheden. Som det ses, indebærer kravene til sporbarhed, at der hviler en ganske tung administrativ byrde på virksomhederne. Hvert led i handelskæden er dog alene ansvarlig for springen til det umiddelbart forudgående og til det umiddelbart efterfølgende handelsled. Sporbarhedssystemet vil derfor aldrig være stærkere end det svageste led i kæden.

DET HURTIGE VARSLINGSSYSTEM OG KRISESTYRING

Når det opdages, at en fødevare er farlig for mennesker, skal der reageres hurtigt. Der er derfor behov for et hurtigt varslingsystem – eller rapid alert system, som det ofte benævnes.

Da man i Belgien opdagede, at dyrefoder indeholdt dioxin, gik der en hel måned, inden landets myndigheder orienterede Kommissionen om problemet. Belgien er dog desværre langt fra det eneste land, der har udvist en bekymrende langsommelighed. I februar 2001 begyndte de tjekkiske myndigheder at konfiskere spansk madolie, der indeholdt benzopyren, som formentlig er kræftfremkaldende. I hvert tilfælde i april måned var de spanske myndigheder bekendt med problemet. Men først i juli måned 2001 udstedte de en helbredsadvarsel.

Det nugældende hurtige varslingsystem på fødevarerområdet er fastlagt ved forordning 178/2002. Varslingssystemet består af et net-

værk, hvorved hver medlemsstat udpeger et "kontaktpunkt" i forhold til Europa-Kommissionen og Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet. Får myndighederne i en medlemsstat oplysninger om, at en fødevare eller et foder indebærer en alvorlig direkte eller indirekte sundhedsrisiko for mennesker, skal disse oplysninger straks videresendes til Kommissionen, som derpå videregiver oplysningerne til hvert kontaktpunkt i de øvrige medlemslande og til Fødevarerikkerhedsautoriteten.

Hvis det står klart, at en fødevare eller et foder må formodes at udgøre en alvorlig risiko for menneskers sundhed, for dyresundheden eller for miljøet, og denne risiko ikke kan styres på tilfredsstillende vis ved hjælp af foranstaltninger vedtaget af den berørte medlemsstat, skal Kommissionen vedtage foranstaltninger, som effektivt kan afhjælpe risikoen. Det kan f.eks. være suspension af markedsføringen eller brugen af fødevarer/foderet eller fastsættelse af særlige betingelser for den pågældende fødevare/det pågældende foder.

Det formentlig bedst kendte eksempel er Kommissionens beslutning 96/239 om et fuldstændigt forbud mod eksport af kvæg, oksekød og afledte produkter fra Storbritannien. Baggrunden for forbuddet var frygten for, at kød fra kvæg,

der havde lidt af kogalskab (BSE) kunne medføre, at mennesker fik den dødelige Creutzfeldt-Jakob-sygdom.

FØDEVARER FRA ET TREDJELAND

Langt fra alle fødevarer, som vi sætter til livs i EU, er produceret inden for Fællesskabet. Faktisk er EU såvel verdens største importør som verdens største eksportør af fødevarer. EU's krav om, at fødevarerne skal være sikre at indtage er imidlertid de samme, uanset hvorfra produktet stammer: Om det er amerikansk produceret oksekød, australsk hvide, ugandisk nil-aborre eller thailandske ananas. Kravene til at dokumentere, at en vare ikke er sundhedsfarlig kan være byrdefulde for en dansk producent, men dog ikke uoverkommelige. Det samme er tilfældet for en amerikansk producent, men for en producent i et uland kan kravene være uoverkommelige. Dels vil der ofte være dårlig adgang til uafhængige certificerede laboratorier, som kan dokumentere, at fødevarer lever op til de europæiske standarder. Dels vil omkostningerne ved en sådan dokumentation i sig selv kunne være så høje, at det forretningsmæssige grundlag smuldrer. Der er her tale om et dilemma. På den ene side er det naturligvis politisk svært at forsvare, at importerede produkter ikke skal leve op til de samme krav, som vore egne produkter. På den anden side er det tilsvarende klart, at kravene udgør en markant handelshindring over for ulandene.

Når det kommer til kravene om sporbarhed, er EU-reglerne dog mere lempelige over for varer fra tredjelands (både ilande og ulande). Kravet om sporbarhed er således opfyldt, hvis importøren i EU er i stand til at identificere, hvem produktet blev eksportet fra i tredjelandet. Eksportøren i tredjelandet er derimod ikke retligt forpligtet til at opfylde de sporbarhedskrav, der gælder inden for EU.